

Helsingfors/Mariehamn 29.10.2007

Nr 34/07

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
14.9.2007, nris 277-314/2007.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 14.9.2007 antagna landskapslagar:

1. Förvaltningslag för landskapet Åland (nedan förvaltningslagen),
2. Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen (nedan viteslagen),
3. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsstyrelsen,
5. Landskapslag om upphävande av 2 § landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning,
6. Landskapslag om ändring av kommunallagen för landskapet Åland,
7. Landskapslag om upphävande av 3 § 4 mom. landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå,
8. Landskapslag om ändring av landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter,
9. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands skogsvårdsförening,
10. Landskapslag om ändring av jaktlagen för landskapet Åland,
11. Landskapslag om upphävande av 14 § landskapslagen om utbildning på gymnasialstadienivå,
12. Landskapslag om ändring av landskapslagen om läroavtalsutbildning,
13. Landskapslag om upphävande av 9 § landskapslagen om Ålands folkhögskola,

14. Landskapslag om upphävande av 7a § landskapslagen om Ålands musikinstitut,
15. Landskapslag om upphävande av 14 § landskapslagen om Högskolan på Åland,
16. Landskapslag om ändring av 4 § landskapslagen om Ålands sjösäkerhetscentrum,
17. Landskapslag om upphävande av 8 § landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet,
18. Landskapslag om ändring av idrottslagen för landskapet Åland,
19. Landskapslag om ändring av 11 § landskapslagen om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland,
20. Landskapslag om ändring av 9 § landskapslagen om avloppsvattenavgift,
21. Landskapslag om upphävande av 84 § landskapslagen om hälsovården,
22. Landskapslag om ändring av landskapslagen om parkeringsbot,
23. Landskapslag om ändring av landskapslagen om allmänna vägar,
24. Landskapslag om ändring av landskapslagen om lagtingsval och kommunalval,
25. Landskapslag om upphävande av vissa beslut om offentliga kungörelser,
26. Landskapslag om ändring av 4 § landskapslagen om hundskatt,
27. Landskapslag om ändring av 50 § polislagen för landskapet Åland,
28. Landskapslag om ändring av 11 § landskapslagen angående ordningsstadga för landsbygden i landskapet Åland,
29. Landskapslag om ändring av byggnadslagen för landskapet Åland,
30. Landskapslag om ändring av landskapslagen om fiske i landskapet Åland,
31. Landskapslag om ändring av 14 kap. 8 § vattenlagen för landskapet Åland,
32. Landskapslag om ändring av landskapslagen om naturvård,
33. Landskapslag om ändring av landskapslagen om yrkesmässig trafik,
34. Landskapslag om ändring av landskapslagen om fornminnen,
35. Landskapslag om ändring av 13 § landskapslagen om miljökonsekvensbedömning,
36. Landskapslag om ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet,
37. Landskapslag om ändring av 85 § räddningslagen för landskapet Åland,
38. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om statens pensioner.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Den nya förvaltningslagen för landskapet Åland (nedan förvaltningslagen) innehåller bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Syftet med förvaltningslagen är att främja god och effektiv förvaltning samt ett gott rättsskydd i förvaltningsärenden.

Förvaltningslagen tillämpas på landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och till Ålands lagting ansluten förvaltning. Lagen skall även tillämpas vid landskapets affärsverk samt på andra juridiska och fysiska personer då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Lagen skall även iakttas av annan myndighet i landskapet när den i landskapet utför uppgifter som ankommer på landskapsmyndigheterna. Genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av viteslagen (nedan viteslagen) görs rikets viteslag (FFS 1113/1990) tillämplig vid den myndighetsutövning som anges ovan. Straffbestämmelserna i 11 § i landskapslagen angående ordningsstadga för landsbygden i landskapet Åland revideras. I övrigt medför förvaltningslagen följdändringar i ett stort antal landskapslagar.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagstiftningen berör lagtingets organisation och uppgifter, val av lagtingets ledamöter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän samt kommunala val, kommunernas förvaltning och kommunernas tjänsteinnehavare, på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 4 punkterna i självstyrelselagen.

Förvaltningslagen

Enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt hör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag till rikets lagstiftningsbehörighet. Grundlagen innehåller ett flertal bestämmelser som berör myndigheternas verksamhet. Enligt grundlagens 21 § 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. Grundlagens 21 § 2 mom. förutsätter att offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en god förvaltning tryggas genom lag. Grundlagens 22 § förutsätter att

det allmänna skall se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt grundlagens 117 § svarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Grundlagens 14 § 3 mom. förutsätter att det allmänna skall främja den enskildas möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Grundlagens 20 § 2 mom. ålägger det allmänna att verka för att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Enligt 17 § 3 mom. i grundlagen skall rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp tryggas genom lag. Förvaltningslagens tillämpningsområde omfattar utöver myndigheterna också andra juridiska och fysiska personer då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Enligt grundlagens 80 § skall bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Enligt Ålandsdelegationens bedömning överensstämmer förvaltningslagen med dessa grundlagsbestämmelser och står heller inte i strid med europakonventionen om mänskliga rättigheter och andra internationella avtal på området.

Enligt förvaltningslagens 1 § 3 mom. skall lagen även tillämpas av annan myndighet i landskapet när den i landskapet utför uppgifter som ankommer på landskapsmyndigheterna. Av detaljmotiveringen till nämnda moment framgår att den även gäller statliga myndigheter då de utför uppgifter som ankommer på landskapsmyndigheterna. I förarbetena till rikets förvaltningslag (RP 72/2002 rd s. 52) anges på motsvarande sätt att rikets förvaltningslag kan tillämpas på de åländska myndigheterna när de sköter uppgifter som hör till rikets myndigheter. Bestämmelsen i landskapslagen föranleder ingen anmärkning ur behörighetssynpunkt.

Med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen kan statliga myndigheter påföras uppgifter som överensstämmer med på området gällande rikslagstiftning.

I förvaltningslagens 11 och 12 § har intagits bestämmelser om omyndigas talan och intressebevakarens rätt att föra talan samt i 29 § om hörande av huvudmannen och intressebevakaren och vårdnadshavaren. Dessa bestämmelser berör förmynderskap och barns rättsliga ställning på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket enligt 27 § 6 och 7 punkterna i självstyrelselagen. Bestämmelserna överensstämmer med 14, 15 och 35 § i rikets förvaltningslag (FFS 434/2003) och kan med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Bestämmelserna om rättelseyrkande, självrättelse, delgivning och besvärshanvisning samt upplysningar om anförande av besvär, besvärshänsyn och oöverklagbarhet utgör en del av förvaltningsförfarandet, och är att hänföra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Med stöd härav kan även bestämmelser om stämningssdelgivning intas i förvaltningslagens 55 § 3 mom.

I landskapslagens 59 § har intagits bestämmelser om delgivning till utlandet. I paragrafen anges att delgivning till utlandet skall verkställas enligt landskapslagen eller enligt lagstiftningen i den främmande staten, om inte något annat följer av internationella avtal och förpliktelser som är bindande för landskapet. Ålandsdelegationen har övervägt om delgivning till utlandet utgör en del av förvaltningsförfarandet eller snarare är att hänföra till rättsområdet förhållandet till utländska makter, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt. Delegationen har härvid kommit till slutsatsen att bestämmelsen i förvaltningslagens 59 § är att hänföra till rättsområdet förhållandet till utländska makter, och utgör härvid en behörighetsöverskridning.

I förvaltningslagens 60 § har intagits bestämmelser om skadeståndsansvar vid försummelse att vidarebefordra delgivning. Skadeståndslagstiftningen är att hänföra till de privaträttsliga angelägenheter som avses i 27 § 41 punkten i självstyrelselagen och hör såsom sådan till rikets kompetensområde. Ansluter sig en privaträttslig angelägenhet emellertid direkt till ett rättsområde som faller under landskapets behörighet, vilket enligt Ålandsdelegationens bedömning nu är fallet, utgör frågan en landskapsangelägenhet.

Straffbestämmelsen i förvaltningslagens 61 § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Landskapslagen faller, med undantag av bestämmelsen i 59 §, inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Viteslagen

Enligt viteslagen skall rikets viteslag såsom blankettlag med i lagen angivna avvikelser tillämpas på landskapets myndigheter samt kommunala myndigheter och andra myndigheter till den del de handhar uppgifter inom landskapsförvaltningen eller den kommunala självstyrelseförvaltningen. Ändringar av viteslagen skall gälla i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket om annat inte följer av viteslagen.

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av

rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet hör enligt 18 § 26 punkten i självstyrelselagen till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Besvärbestämmelsen i viteslagens 4 § överensstämmer med 18 § 25 punkten i självstyrelselagen.

Landskapslagen faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landskapslag om ändring av 11 § landskapslagen angående ordningsstadga för landsbygden i landskapet Åland

Straffbestämmelsen i landskapslagens 11 § ändras.

Enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen utgör beläggande med straff och storleken av straff landskapsbehörighet inom rättsområdet som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landskapslagen faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

De övriga landskapslagarna

Följdändringarna i övriga landskapslagar föranleder inga kommentarer från Ålandsdelegationens sida.

Sammanfattning

Med hänvisning till ovanstående finner Ålandsdelegationen att de granskade landskapslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet förutom stadgandet i 59 § i förvaltningslagen för landskapet Åland. Tillämpningen av de övriga landskapslagarna förutsätter att förvaltningslagen träder i kraft. Den felaktiga bestämmelsen i förvaltningslagen inverkar dock inte på ikraftträdandet av den aktuella landskapslagstiftningen i övrigt.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Olsson jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare